

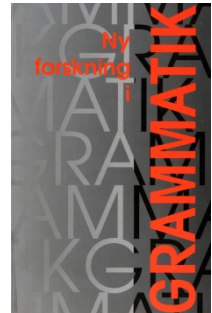
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Den aspektuelle distinktion i engelsk set fra et anderledes perspektiv

Forfatter: Olga Holberg

Kilde: Ny Forskning i Grammatik 20, 2013, s. 127-142

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet, 2013

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Ny Forskning i Grammatik (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Den aspektuelle distinktion i engelsk set fra et anderledes perspektiv

Olga Holberg

1. Indledning¹

I denne artikel vil jeg med afsæt i mit speciale *On the aspectual distinction within imperfectivity in English and Russian* vise hvordan man kan analysere progressive og ikke-progressive former i engelsk ud fra Per Durst-Andersens kognitive-funktionelle perspektiv (2000, 2011a & 2011b). Der er flere gode grunde til at tage hans tilgang alvorligt. Frem for alt ligger dens præmisser i perceptionsbegrebet, hvilket i sig selv gør det muligt at etablere det manglende link mellem krop, kognition og sprog. Durst-Andersens konceptualisering af progressiv aspekt som en **billedbeskrivelse** understøttes af en række undersøgelser indenfor psykologi og sprogtilegnelse. Som eksempel har amerikanske psykologer fra Illinois Universitet og Florida Universitet (Hart & Albarracín, 2009) påvist, at man husker langt flere specifikke detaljer, når der tales om en tidligere situation ved at bruge progressiv aspekt, modsat ikke-progressiv aspekt. For at bruge Durst-Andersens **billedbegreb**, husker man bedre i billeder. Desuden anser jeg teorien for at være en klar og let anvendelig guide til forklaring af standard- såvel som ikke-standardbrug af progressiv i engelsk. Dette betyder ikke mindst at teorien kan bruges som et nyttigt og støttende redskab i bl.a. fremmedsprogsundervisning.

2. De traditionelle tilgange til progressiv aspekt

I den engelske tradition plejer man at tale om progressiv aspekt som et særligt tilfælde af imperfektivitet, dvs. når en situation ikke bliver betragtet i sin **helhed**, men derimod indefra med fokus på egenskaber i dens **tids**struktur

1. Jeg takker Martin Akhøj Ibsen, Mary-Ann McKerchar og Per Durst-Andersen for deres indsigtfulde kommentarer under arbejdet med artiklen.

(Huddleston & Pullum 2002). Eksempelvis i *She was reading the letter when the phone rang*, beskriver ledsætningen der starter med *when* den tid, i hvilken læsningen har været i gang, dvs. den begyndte før telefonen ringede. Man nævner ligeledes **varighed** og **begrænset varighed** som nogle af de prægnante semantiske træk i den progressive aspekts funktionelle beskrivelse, som fx i *He is being tactful* (en nutidig og dermed midlertidig opførsel) vs. *He is tactful* (en permanent opførsel).

Det bemærkelsesværdige ved de ovennævnte semantiske træk der tilskrives progressiv aspekt er, at de alle er funderet på det konceptuelle tidsbegreb (jf. Durst-Andersen 1992, 1996, 2000ff; Holberg 2011). For det første plejer man at stille den engelske progressiv og den russiske imperfektiv over for henholdsvis den engelske ikke-progressiv og den russiske perfektiv, dvs. med samme semantiske træk såsom [\pm totalitet], [\pm fuldstændighed] og [\pm midlertidighed]. Ifølge Durst-Andersen (ibid.), er denne tilgang forkert, da de to aspektuelle systemer bygger på forskellige præmisser. Eftersom den engelske progressiv er det markerede medlem af oppositionen, mens perfektiv aspekt er det markerede medlem af oppositionen i russisk, tyder det også på, at de to aspektuelle systemer har forskellige mentale grundlag. For det andet viser det sig, at imperfektiv aspekt i russisk (fx *Ona poet*) dækker både den engelske progressive (fx *She is singing*) og ikke-progressive (fx *She sings*) betydning. Jeg vil i det følgende komme med nogle ydre indicier fra undersøgelser indenfor modersmålstilegnelse, som understøtter formodningen om at engelsk aspekt beror på nogle helt andre mentale præmisser end aspektkategorien i russisk. Til sidst forklarer jeg at de tidsbaserede tilgange er utilstrækkelige, idét de ikke kan forklare den såkaldte ikke-standardbrug der findes ved tilstands- og handlingsverber, som fx i *I'm loving it!* og *He is scoring another goal*.

2.1. De "ikke-traditionelle" fremstillinger af progressiv aspekt

I artiklen *The Logic of the English Progressive* behandler Goldsmith og Woisetschlaeger den aspektuelle distinktion i engelsk som den såkaldte 'strukturelle' (jf. fenomenal) sondring. Ifølge forskerne, bygger denne opposition på to forskellige typer af viden om verden. Denne kan illustreres ved følgende sætningspar (Goldsmith & Woisetschlaeger 1982: 84):

- (1) The statue of Tom Paine stands at the corner of Kirkland and College
- (2) The statue of Tom Paine is standing at the corner of Kirkland and College

Den simple form i (1) står for den ‘strukturelle beskrivelsesmåde’, hvilket betyder at statuens placering er lovbestemt, dvs. den udtrykker viden om verden. Den progressive form i (2) er derimod relateret til ‘den fænomenale måde’ fordi den beskriver det, som man ville kunne se ved blot at åbne sine øjne, dvs. formen står for iagttagelse. Med andre ord adskiller deres fremstilling sig fra de øvrige teorier om progressiv aspekt i anskuelsen af de aspektuelle betydninger ikke ud fra tidsbegreberne varighed og midlertidighed, men ud fra den modale (‘metafysiske’) sondring mellem situationer. Derved er disse situationer beskrevet ved hjælp af den rene ‘epistemiske’ viden om verden *out there* (simpel form) på den ene side, og situationer beskrevet på baggrund af direkte oplevelser (progressiv form) på den anden side.

Den tilsvarende tilgang til den engelske aspekt findes hos Conrad og Schousboe (1995), som analyserer udvidede og simple former ved henholdsvis en ‘beskrivelse i snæver forstand’ (jf. *strict description*) og en ‘beskrivelse’ (jf. *description*). Eksemplet (3) viser, at ved den nøje beskrivelse refererer forskerne til de umiddelbart synlige egenskaber ved en situation i taleøjeblikket. Sagt på en anden måde, så står den progressive form i (3) for Johns nuværende adfærd (fx han begynder at rødme eller stamme ved benævnelsen af Emmas navn). I (4) afhænger **beskrivelsen** i Conrad og Schousboes terminologi ikke af umiddelbart observerbare egenskaber ved situationen, dvs. den simple form udtrykker Johns almindelige adfærd:

- (3) John is thinking about Emma
 (4) John thinks about Emma

Skønt forskerne bag de to teorier ikke mener, at deres fremstillinger er dækkende i alle tilfælde, er den nøje beskrivelse eller den fænomenale synsvinkel på progressiv aspekt alligevel bemærkelsesværdig, eftersom dens udgangspunkt ikke ligger i tidsbegrebet, men derimod i beskrivelsen af situationen, som den observeres i taleøjeblikket, mere eller mindre svarende til **billedbegrebet** i Durst-Andersens terminologi.

3. Den engelske progressiv som billedbeskrivelse

3.1. *Ekstern evidens for Durst-Andersens teori*

Ifølge Durst-Andersen (2000ff), bygger børns tilegnelse af progressiv vs. ikke-progressiv sondringen på distinktionen mellem stabile og ustabile billeder.² Det skal forstås på den måde, at børn lærer at bruge progressiv korrekt i præsens, dvs. når de får et **ustabil** billede i selve taleøjeblikket, fx *Micky is jumping*. Når de derimod hører deres forældre producere ytringer med ikke-progressiv i præsens, får de enten et **stabil** billede, fx *Micky likes Tom & Jerry*, eller intet billede, som fx i *Micky knows Uncle Tom*. Sagt på en anden måde, så anvender børn den såkaldte **her-og-nu strategi** (ibid.), hvilket betyder at børn kun er i stand til at konstruere en grammatik for to former, hvis de får modstridende svar på følgende spørgsmål: Hvad er tilfældet her og nu? Såfremt svaret på spørgsmålet lyder: I øjeblikket får jeg et ustabil billede af situationen, vil barnet anvende progressiv form. Ifald svaret på spørgsmålet lyder: I øjeblikket får jeg ikke et billede af situationen, vil barnet bruge ikke-progressiv form.

Det, at børn lærer at danne associationer mellem progressiv og billeder på den ene side og ikke-progressiv og ikke-billeder på den anden side, underbygges af en række undersøgelser indenfor modersmåstilegnelse (Bloom 1980; Brown 1973; Fletcher 1979; Gathercole 1986; Johnson 1985; Mapstone & Harris 1985). Det interessante ved resultaterne af undersøgelserne er, at engelsksprogede børn mellem 2-2.5 års alderen har to præsensformer til deres rådighed: de bruger progressiv ved aktivitetsverber (fx *eat, play, smile, cry*), og ikke-progressiv ved tilstandsverber (fx *know, want, see, like*). Dette betyder at den aspektuelle distinktion i engelsksprogede børns tidlige grammatik er forankret i præsens og slet ikke findes i præteritum. Dette er yderest vigtigt, eftersom det tyder på at det engelske aspekt-tempussystem repræsenterer en separat typologisk prototype og derfor skal behandles helt anderledes end det russiske aspektssystem (jf. Durst-Andersen 2000).

3.2. *Progressiv aspekt ved tilstandsverber*

Som nævnt i det forrige afsnit, er der en klar og regelmæssig sammenhæng mellem brugen af progressiv og aktivitetsverber i børns tidlige grammatik.

2. En detaljeret redegørelse for aktivitets- vs. tilstandsdistinktionen findes i Durst-Andersen 2011a & 2011b, s. 39-62.

Først senere spreder den sig til tilstands- og handlingsverber (ibid.). Det er dog vigtigt at understrege, at allerede i børns tidlige grammatik er der bestemte typer af tilstandsverber (positionsverber), såsom ‘ligge’, ‘stå’, ‘sidde’ og ‘hænge’, som frit forekommer sammen med progressiv, fx i *Ben is sitting on the bench*. Sagen er, at hvis en situation – aktivitet, tilstand eller handling – kan **visualiseres**, m.a.o. perciperes i form af et billede, er brugen af progressiv fuldt acceptabel og dermed forklarlig.

Lad os kigge på nogle eksempler på såkaldt ikke-standardbrug, in casu progressiv aspekt ved tilstandsverber. Man plejer at sige at progressiv i (5), (6), (7), (8) præsenterer en situation som nuværende, dvs. af begrænset varighed (jf. Huddleston & Pullum 2002). Denne forklaring synes plausibel, siden de finitte kopulaer *are*, *is* og *am* forankrer subjektet et bestemt sted, dvs. angiver **tilstandsbeskrivelse**. Dette er dog ikke hele sandheden, eftersom suffikset ING præsenterer en situation som en igangværende aktivitet (**aktivitetsbeskrivelse**), dvs. et ustabil billede som modtager får på sin, så at sige, **perceptuelle skærm**.

(5)	<i>Are you <u>feeling</u> cold?</i>	[visualisering]
(6)	<i>Peter <u>is hating</u> his uncle</i>	[visualisering]
(7)	<i>I <u>am feeling</u> cold</i>	[internalisering]
(8)	<i>The meat <u>is smelling</u> good</i>	[internalisering]

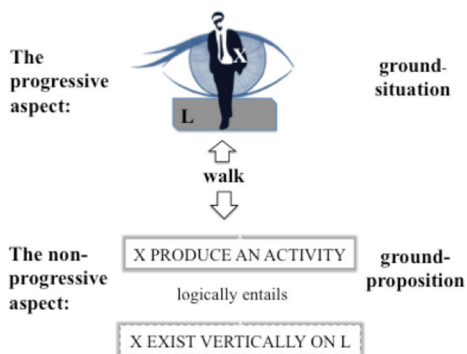
I (5) og (6) oplever modtageren direkte de givne situationer, hvor vedkommende henholdsvis *fryser* (fx han eller hun ryster af kulde) og *hader sin onkel* (fx hans øjne udståler foragt). Sagt på en anden måde, så har de givne situationer en **visualiseringseffekt** på modtageren i og med at han/hun får et ustabil billede af vedkommende, som producerer henholdsvis en fryse-aktivitet og en hade-aktivitet.

(7) og (8) kan derimod forklares ud fra den såkaldte **internaliseringseffekt** (jf. Durst-Andersen 2000). I (7) præsenterer afsenderen sig som en, der ‘aktivt’ oplever kulde, dvs. vedkommende får forskellige typer følelsesbilleder fra omverdenen. Det betyder imidlertid ikke, at modtageren får et billede af afsenderen og på den baggrund kan udlede, at vedkommende fryser. Den progressive form i (8) fortæller os, at afsenderen får et eller flere forskellige duftbilleder af kødet på sin ‘interne sanseskærm’, uden at det nødvendigvis har en automatisk visualiseringseffekt på modtageren.

Med andre ord: progressiv aspekt i engelsk præsenterer altid en situation som en egenskab ved et billede og verbaliserer således både en aktivitetsbeskrivelse af situationen (det primære fokus) samt en tilstandsbeskrivelse af situationen (det sekundære fokus). Desuden kan ytringer med progressiv aspekt føre det med sig at en given situation enten har en visualiseringseffekt på modtageren, som i (5) og (6), eller en internaliseringseffekt på afsenderen alene, som i (7) og (8).

3.3. Den funktionelle forskel mellem progressiv og ikke-progressiv

Som tidligere nævnt i sektion 3.1, kobler børn, når de tilegner sig engelsk aspekt, progressiv sammen med verbets billedside på den ene side og ikke-progressiv med verbets idéside på den anden side.³ På den måde adskiller de to ‘referencerammer’ (ibid.): den ene står for **direkte oplevelser** af situationer ude i verden *out there* og den anden står for **idéer**, som kan skabe og lagre erindringer om vores dagligdags erfaringer. Sagt på en anden måde, så dukker de førstnævnte op på vores ‘perceptuelle skærm’ i form af forskellige konkrete billeder (fx lugt-, følelses-, smagsbilleder, etc.), mens de sidstnævnte ikke kan observeres i den umiddelbare ydre verden, men dukker op på vores ‘mentale skærm’. Dette indebærer at medens progressiv opererer på verbets såkaldte grund-situationelle struktur (dvs. billedsiden), opererer ikke-progressiv på verbets grund-propositionelle struktur (dvs. idéside) (se fodnoten 2). Figur (9) viser relation mellem en grund-situation og en grund-proposition af aktivitets verbet *walk*:

3. Læs en detaljeret redegørelse for verbets **image-idea pair** hos Durst-Andersen (2011b:3-20).

Med andre ord præsenterer progressiv en tilstand, aktivitet og handling som et **billede** ved at operere på den grund-situationelle struktur, dvs. den giver en **situationsbeskrivelse**. Den ikke-progressive form derimod præsenterer en tilstand, aktivitet og handling som en **idé** ved at operere på den grund-propositionelle struktur og giver derved en **karakteristik**. Dette kan illustreres ved følgende eksempler:

- (10) Peter is stealing a computer [situationsbeskrivelse]
 (11) Peter steals computers at night [karakteristik]

I (10) præsenterer progressiv en situation, hvor Peter er i gang med at stjæle en computer, som en egenskab ved et billede, dvs. formen giver en situationsbeskrivelse. Ikke-progressiv i (11) præsenterer derimod *steal*-handlingen som en egenskab ved Peter, dvs. formen giver en karakteristik af ham.

3.4. Den ikke-progressive vs. simple form i britisk engelsk

I dette afsnit vil jeg give et overblik over det britisk-engelske aspekt-tempus system (jf. Durst-Andersen 2000; Holberg 2011). Formålet med det er at vise, hvorledes den såkaldte simple form i britisk engelsk dækker over to forskellige funktioner: den kan både angive en personkarakteristik og fortælle en historie. Årsagen til mit valg af britisk engelsk frem for amerikansk engelsk beror på, at perfektum i britisk engelsk både kan angive en karakteristik (jf. 12,13) og et news-flash (jf. 14, 15). Ifølge Durst-Andersen (2000: 184), gælder det samme ikke for amerikansk engelsk, i og med at det har mistet sin temporale news-flash betydning og således har karakteristik som sin eneste funktion.

- (12) He has been in the army [karakteristik]
 (13) They have lived in Copenhagen [karakteristik]
 (14) She has found a Gucci handbag (i.e. Come and see it!) [news-flash]
 (15) I have bought Don Giovanni (Come and listen to it!) [news-flash]

For så vidt angår den aspektuelle distinktion i engelsk, har jeg i afsnit 3.1. påpeget, hvorledes den er forankret i præsens og samtidig består af progressive former (beskrivelsesfunktion) og ikke-progressive former (karakteristikfunktion). Sondringen mellem perfektum og præteritum tilegnes derimod af engelsksprogede børn indenfor datidssystemet (ibid.), hvor perfektum står for **news-flash**-funktionen (fx *She has read The Ugly Duckling*) og præteritum angiver **storytelling** (fx *She read The Ugly Duckling and went to bed*). Med andre

ord udtrykker perfektum 'ny information', hvorimod præteritum præsenterer 'gammel information'. Dette betyder, at disse to former, dvs. simpel form og perfektum, hører til tidssystemet i britisk engelsk og derfor burde adskilles fra det aspektuelle system, som er repræsenteret af den progressive vs. ikke-progressive sondring. Dette understreges af at perfektum og den simple form begge refererer til begivenheder (de er altså perfekte begge to), mens den progressive og ikke-progressive form begge refererer til ikke-begivenheder (de er altså imperfektive begge to).

Sagen er, at både ikke-progressiv (dvs. den der giver en karakteristik) og simpel form (dvs. den der giver storytelling) skrives éns, men adskiller sig i tale ved tryk (ibid.). Grunden til at adskille disse to former ligger i deres forskellige funktioner: den ikke-progressive form hører til den aspektuelle sondring ved at have en karakteristik som sin funktion, medens den simple form hører til den temporale sondring ved at udtrykke storytelling med flash-back funktion. Hvis denne funktionelle distinktion ikke var blevet efterfulgt af en tilsvarende distinktion på udtrykkssiden, kunne man have stillet spørgsmålstejn ved hvor fornuftig den var. Men eftersom almindelige mennesker skelner mellem disse to former ved at angive forskelligt tryk er vi nødt til at tage det ganske alvorligt.

Berman og Szamosi (1972) har allerede påpeget dette faktum i deres artikel *Observations on Sentential Stress*, men det er desværre blevet overset af andre sprogforskere. Berman og Szamosi viste, at når trykket falder på selve verbet i verballedet (markeret her med en understregning), som fx i *Usually he knocks him down* og *Last night John amused Mary*, angiver formen en karakteristik af den person som har en agent-rolle i ytringen. Såfremt hovedtrykket falder på det direkte objekt, adverbier eller præpositioner i verballedet, som i *And then he knocks him down* og *Last night John amused Mary*, fortæller formen en historie, som kan fortsættes af andre ytringer.

Lad os kigge på nogle eksempler på den funktionelle forskel mellem personkarakteristik og storytelling fra mit speciales britiske data, der var lydsiden i fire britiske film (jf. Holberg 2011: 47, 64-65):

- (15) "Is Lucy well? – Oh, she's in fine fettle. She sends you her love and trusts you are in good health." [storytelling]

- (16) “Laughing, ha ha, chaffing, ha ha. Nectar quaffing, ha ha ha haa. But condemned to die is he. Wretched meritorious B. Mikado leads Katisha off. Off, up the stairs...” [storytelling]
- (17) “George. Shall we fetch you a doctor? – I know doctors! Coming in here, picking and fussing over one!” [karakteristik]
- (18) “How much do you charge, Mrs Drake? – What? – How much do they pay you? – I don’t take money. I never take money. I wouldn’t... – You do it for nothing... She simply helps people as and when she’s asked. She’s always helped people.” [karakteristik]

Disse fire eksempler stammer fra to socialrealistiske film instrueret af den kendte britiske instruktør, Mike Leigh, nemlig *Topsy-Turvy* (1999) og *Vera Drake* (2006). Skønt disse eksempler ikke kan påstås at være repræsentative, eftersom de givne to former optræder i vidt forskellige kontekster, så kan man alligevel høre en tydelig trykforskel på filmens lydspor.

THE BRITISH ENGLISH ASPECTUAL DISTINCTION			THE BRITISH ENGLISH TENSE DISTINCTION	
<i>progressive</i>	<i>non-progressive</i>	<i>perfect form</i>	<i>simple form</i>	<i>perfect form</i>
He is stealing a computer. SITUATION DESCRIPTION	He <u>steals</u> computers at night. PRESENT CHARACTERISATION	He has <u>stolen</u> a computer. (And is therefore a thief) PERMANENT CHARACTERISATION	He steals a <u>computer</u> and sells it the same <u>day</u> . STORYTELLING	
He was stealing a computer. SITUATION DESCRIPTION	He <u>stole</u> computers when he was young. PAST CHARACTERISATION		He <u>stole</u> a <u>computer</u> last night. STORYTELLING	He has <u>stolen</u> a <u>computer</u> . (Try to catch him!) NEWS-FLASH
SITUATION DESCRIPTION	CHARACTERISATION	CHARACTERISATION	STORYTELLING	NEWS-FLASH

Dette udgjorde således mit udgangspunkt for sondringen mellem den progressive form på den ene side og den simple form på den anden side.

På basis af dette vigtige funktionelle skel mellem en karakteristik og storytelling synes det at være hensigtsmæssigt at afslutte dette afsnit med et overordnet billede af det verbale system i britisk engelsk (se tabellen ovenfor, *ibid.*, 49), der tager udgangspunkt i tryk på verbet og direkte objekt.

Som tidligere nævnt, kan perfektum her stadig udtrykke både en temporal betydning, dvs. give en news-flash, og en aspektuel betydning, dvs. give en 'permanent' personkarakteristik. Med sin temporale betydning, hvor tryk tilsyneladende ligger på det direkte objekt, adverbier eller præpositioner i verballedet, hører den til tidssystemet i britisk engelsk og står således i opposition til den simple form (news-flash-funktion vs. storytelling-funktion). Hvor perfektum derimod er brugt i sin aspektuelle betydning, hvor tryk tilsyneladende falder på selve verbet i verballedet, burde den stå over for den progressive form og angive en karakteristik (en permanent personkarakteristik vs. en situationsbeskrivelse).

Som det kan ses i tabellen er alle ord med tryk markeret med understregning. Med andre ord ser det ud som om tryk i britisk engelsk har en betydningsbærende funktion, dvs. det adskiller de temporale former fra de aspektuelle former. Hvis det viser sig, at der ligeledes er en generel trykforskel indenfor perfektum, hvor tryk falder på verbet (dvs. en karakteristik) på den ene side og på de nominale elementer (dvs. en news-flash) på den anden side, vil det betyde, at tryk er det determinerende element i det britisk engelske verbalsystem. Dette kræver dog nærmere specifikke undersøgelser af trykket ved de to perfektumsformer i britisk engelsk.

4. Data

4.1. *Beskrivelse af undersøgelsesmateriale*

Jeg har undersøgt et materiale bestående af fire britiske socialrealistiske film instrueret af den kendte britiske instruktør, Mike Leigh, nemlig *Topsy-Turvy* (1999), *All or Nothing* (2002), *Vera Drake* (2006) og *Happy-Go-Lucky* (2008). Filmene blev analyseret med henblik på den progressive vs. ikke-progressive sondring i britisk engelsk. Grunden til, at jeg valgte disse fire film, var, at de alle eksemplificerer det uformelle talesprog, dvs. en sprogvariant som normalt regnes for at være bedst egnet til undersøgelse af fænomener forbundet med sprogforandring. Eksemplet på sidstnævnte er udvidelsen af den progressive aspekt i engelsk til tilstands- og handlingsverber, hvilket netop var genstand

for min undersøgelse. Alle filmene er produceret inden for de sidste 12 år og varer i alt otte timer.

Med hensyn til dataindsamling har jeg udelukkende valgt at transskribere de “rene” tilfælde af engelsk aspekt. Jeg har således fravalgt følgende verbale former:

- de såkaldte ‘fasale’ verber, såsom *start*, *continue* og *stop*, efterfulgt af verbale former i præsens participium⁴
- idiomatiske udtryk, såsom *How are you doing?*, *How are you feeling?*, *What’s going on?*, *What’s happening?*, etc.
- den grammatikaliserede konstruktion *going to (gonna)*, som bruges i moderne engelsk udelukkende til at angive fremtid
- progressive former i perfektum, hvor den progressive forms beskrivende funktion er underordnet perfektums karakteristik/newsflash-funktion i britisk engelsk, såsom *What have you been doing?* (jf. Durst-Andersen 2000)

For så vidt angår det tidligere nævnte funktionelle skel mellem ikke-progressiv vs. simpel form i britisk engelsk (se afsnit 3.4) indgik den sidstnævnte ikke i min dataindsamling, i og med at mit primære fokus var den aspektuelle distinktion. Under dataindsamlingen har jeg således isoleret de ikke-progressive former som angiver karakteristik (trykket ligger på selve verbet) fra de simple former som angiver storytelling (trykket ligger på andre elementer end selve verbet i verballet).

4.2. Standardbrug ved tilstandsverber i progressiv aspekt

I Holberg (2011) findes der en lang række tilfælde af progressive aspekt ved tilstandsverber. I nærværende sammenhæng har jeg valgt at citere nogle ‘prototypiske’ eksempler som klart underbygger Durst-Andersens fremstilling (jf. Durst-Andersen 2000ff). Det vil i denne forbindelse være tilstrækkeligt at huske på, hvorledes ethvert verbum (dvs. et aktivitets-, tilstands- eller handlingsverbum), som refererer til en situation i verdenen *out there* og som kan visualiseres, kan tage den progressive form. Sagt på en anden måde, så

4. Se en forklaring på fasale verber i Holberg (2011), afsnit 2.1.2.

opererer progressiv på verbets grund-situationelle struktur (dvs. billedsiden) og præsenterer derved en tilstand, aktivitet eller handling som værende en egenskab ved et billede (se afsnit 3.3).

Lad mig illustrere min pointe med nogle eksempler på standardbrug af progressiv ved tilstandsverbet 'look' i (19), (20) og (22). I (21) og (22) har jeg givet eksemplerne på ikke-progressiv aspekt (jf. Holberg 2011:61-62):

- (19) "D'Oyly, I can't tell you how delightful it is to see you here in Paris. – You're looking much better. – A new man!" [beskrivelse]
 (20) "I'm meeting David this evening. – You're looking very flat-chested. Have you lost weight?" [beskrivelse]

Sammenlignet med:

- (21) "What, you on a diet? You look like a skeleton. – Shut up. It's better than being fat." [karakteristik]
 (22) "Jamie, go upstairs and get the bedding for Suzy. You're looking tired, Suzy. – She always looks like that. – It's just my face." [beskrivelse & karakteristik]

Anvendelsen af progressiv i (19), (20) og (22) kan forklares ved hjælp af visualisering: her får afsenderen et stabilt billede af situationen, netop den pågældendes nuværende udseende. Udtrykt på en anden måde angiver den progressive aspekt af det oplevelsesbaserede tilstandsverbum 'look' en **situationsbeskrivelse**.⁵

De tilsvarende ikke-progressive former af verbet 'look' i (21) og (22) forudsætter derimod at den pågældendes udseende karakteriserer hende som person. Med andre ord er det ikke tilfældet her, at afsenderen får et billede af situationen på sin perceptuelle skærm. I (22) for eksempel betyder den ikke-progressive form af verbet 'look' at afsenderen ikke får et billede af den givne persons ansigt i taleøjeblikket. Hun giver derimod en **karakteristik** af den givne persons udseende, dvs. hun har den egenskab at se træt ud i ansigtet.

5. En udførlig redegørelse for verbernes inddeling i fire forskellige domæner (lokation, possession, oplevelse og kvalitet) kan findes i Durst-Andersen (2011b, kapitel 2).

4.3. Ikke-standardbrug ved tilstandsverber i progressiv aspekt

På samme måde som ved læsningen af de progressive former i (19), (20) og (22) kan eksemplerne på ikke-standardbrug af progressiv ved tilstandsverberne i (23) og (24) forklares ved hjælp af visualisering (ibid.):

- (23) “I’m not waiting for somebody who can’t keep in lane on a roundabout. I’m not waiting. – Everywhere you see, look at the cameras. Everywhere you go, they’re watching you. They’re seeing you. They’re watching. Everywhere you go.” [visualisering]
- (24) “I said, “Call it a couple of quid.” – No, you should have called it nothing. – He wasn’t having it, you know? He insisted on giving me the full fare. – You didn’t have to take it, though, did you? – But...it’s his what’s-its-name. – Dignity. – Yeah.” [visualisering]

Disse progressive ytringer indeholder henholdsvis det oplevelsesbaserede tilstandsverbum ‘see’ og possessionsbaserede tilstandsverbum ‘have’. De to verber nævner situationer som ellers ikke normalt kan visualiseres. Lad os imidlertid forestille os, at kørelæreren i (23) ikke blot taler om trafikovervågningen og kameraerne, som altid holder ‘øje’ med trafikken som sådan, men faktisk ser disse kameraer for sig og hvordan de overvåger biler på vejene med deres ‘digitale øjne’. Dette vil fremstille kørelæreren som én, der aktivt oplever den givne situation, dvs. han får et billede af situationen, hvilket han kan få frem ved at bruge progressiv aspekt. På samme måde som i (23) får taxachaufføren i (24) et billede af situationen, hvor passageren åbner sin tegnebog og finder ud af, at han ikke står med de to pund, med derimod med meget større sedler. I denne kontekst er det derfor nemt at forestille sig, hvorledes den givne situation kunne have en **visualiseringseffekt** på afsenderen.

De næste to eksempler på ikke-standardbrug af progressiv ved tilstandsverber kan derimod forklares ved hjælp af internalisering (ibid.):

- (25) “It’s [the driving lesson] costing me enough money as it is. – All I ask is that you behave like an adult.” [internalisering]
- (26) “I’m guessing we’re having a barbecue. – Whatever gave you that idea, Suze?” [internalisering]

I (25) er en kvindelig elev i gang med at modtage en køretime og fremstår her som én der aktivt oplever den givne situation. Selvom hun har betalt for

timen i forvejen, beder kørerlæreren hende om omgående at forlade bilen. Med andre ord får hun et meget levende billede af situationen på sin 'interne skærm', hvilket hun beskriver ved hjælp af den progressive form. I (26) kunne det være tilfældet, at afsenderen får et **duftbillede** af grillmad eller lignende i taleøjeblikket. Sagt på en anden måde, så har den givne situation en **internaliseringseffekt** på afsenderen. Det, at modtageren ikke oplever situationen på samme måde som afsenderen, kan i øvrigt ses i modtagers spørgsmål til afsenders gisning.

5. Konklusion

I artiklen har jeg med udgangspunkt i Durst-Andersens (2000ff) teori forsøgt at vise, hvordan man kan beskrive både standard- og ikke-standardbrugen af progressiv aspekt i engelsk. Grunden til at jeg valgte den kognitive-funktionelle tilgang var visse mangler ved de traditionelle teoriers konceptualisering af den engelske aspekts grundlag. Mere præcist tager sidstnævnte udgangspunkt i det konceptuelle tidsbegreb og beskriver den engelske aspekt ud fra situationens interne tidsstruktur. Godt nok skelner de mellem begreberne midlertidig og permanent, men de er ikke særligt gode til at forklare den semantiske forskel mellem den progressive og ikke-progressive form, når de optræder i samme kontekst, som fx i *John is taking lessons in Chinese this semester vs. John takes lessons in Chinese this semester*. Derudover behandler de traditionelle teorier den engelske progressive på samme måde som imperfektiv aspekt i russisk, hvilket viser sig at være forkert, hvis man tager deres forskellige konceptuelle strukturer i betragtning.

Durst-Andersens fremstilling tager derimod sit udgangspunkt i det perceptuelle billedbegreb. Det betyder, at den progressive aspekt opererer på verbets såkaldte grund-situationelle struktur (dvs. billedsiden), og præsenterer derved en tilstand, aktivitet og handling som en egenskab ved et billede, dvs. står for situationsbeskrivelse (fx *John is being polite*). Den ikke-progressive form opererer til gengæld på verbets grund-propositionelle struktur (dvs. idé-siden), og præsenterer derved en tilstand, aktivitet og handling som en egenskab ved en person eller ting, dvs. giver en karakteristik (fx *John is polite*).

Den anden vigtige distinktion i Durst-Andersens teori er den semantiske forskel mellem den ikke-progressive aspekt og den simple form. De to former skrives éns men viser sig at have forskelligt tryk i daglig tale. Hvis trykket falder på selve verbet i verballeddet, angiver formen en karakteristik (*Last night John amused Mary*), hvorimod når trykket ligger på andre elementer i ytringen end

selve verbet, står formen for storytelling (*Last night John amused Mary*). Det funktionsmæssige skel betyder, at den ikke-progressive form bør henføres til selve aspektsystemet, og derved stå over for den progressive form. Den simple form derimod bør henføres til tempussystemet i britisk engelsk og dermed stå over for perfektum i sin storytelling-betydning.

Analysen af empirien bestående af fire britiske socialrealistiske film har således vist, at såfremt et verbum (tilstands-, aktivitets- eller handlingsverbum) kan visualiseres, dvs. referere til en situation, som kan opleves direkte i form af konkrete billeder, er anvendelsen af den progressive form helt almindelig. Denne påstand synes klart at være understøttet af den nærværende analyse af progressiv aspekt med tilstandsverber såsom 'see', 'cost' og 'guess'.

Henvisninger

- Berman, A. & M. Szamosi. (1972). Observations on sentential stress. *Language* 48, 304-325.
- Bloom, L., et al. (1980). Semantics of verbs and the development of verb inflections in child language. *Language* 56, 386-412.
- Brown, R. (1973). *A first language. The early stages*. London: Allen & Unwin.
- Conrad, B. & S. Schousboe. (1995). *Meaning and English grammar*. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Durst-Andersen, P. (1992). *Mental grammar. Russian aspect and related issues*. Columbus: Ohio Slavica Publishers.
- Durst-Andersen, P. (1996). Towards a multifunctional grammar. 'Language, reality, and mind' in a grammatical description. *Hermes* 17, 75-102.
- Durst-Andersen, P. (2000). The English progressive as picture description. *Acta Linguistica Hafniensia: International Journal of Linguistics* 32:1, 45-103.
- Durst-Andersen, P. (2011a). *Linguistic supertypes. A cognitive-semiotic theory of human communication*. Berlin/New York: De Gruyter Mouton.
- Durst-Andersen, P. (2011b). *Bag om sproget. Det kulturmentale univers i sprog og kommunikation*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Fletcher, P. (1979). The development of verb phrase, i P. Fletcher & M. Garman (red.) *Language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press, 260-284.
- Gathercole, V. (1986). The acquisition of the present perfect explaining differences in the speech of Scottish and American children. *Journal of Child Language* 13, 537-560.

- Goldsmith, J. & E. Woisetschlaeger. (1982). The logic of the progressive aspect. *Linguistic Inquiry* 13, 79-89.
- Hart, W. & D. Albarracín. (2009). What I Was Doing Versus What I Did. Verb Aspect Influences Memory and Future Actions. *Psychological Science* 20, 238-244.
- Holberg, O. (2011). *On the aspectual distinction within imperfectivity in English and Russian*. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Huddleston, R. & G.K. Pullum. (2002). *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, C. (1985). The emergence of present perfect verb forms' semantic influences on selective imitation. *Journal of Child Language* 12, 325-352.
- Mapstone, E. & P. Harris. (1985). Is the English present progressive unique? *Journal of Child Language* 12, 433-441.